

Programación anual

Economía

4° E.S.O

I.E.S Campo de San Alberto

2020/2021

ÍNDICE

0. PARÁMETROS LEGAIS.....	4
1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....	5
2. RELACIÓN E CONCRECIÓN DOS: OBXECTIVOS; CONTIDOS; CRITERIOS DE AVALIACIÓN; ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE; COMPETENCIAS CLAVE.....	8
2.1. OBXECTIVOS NA PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA DE 4º DA ESO.....	17
2.2. CONTIDOS PREESTABLECIDOS NA PROGRAMACIÓN.....	18
2.3. TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS COS SEUS ESTÁNDARES.....	20
2.4. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	29
3. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DE ECONOMÍA.....	30
3.1. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS.....	31
3.2. CRITERIOS METODOLÓXICOS.....	34
4. MATERIAIS E RECURSOS DIDACTICOS.....	34
5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.....	35
5.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR BLOQUES DE CONTIDOS.....	36
5.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DA MATERIA.....	36
5.3. MATERIAIS DO CURSO.....	36
5.4. TEMPORALIZACIÓN DE PROBAS E TAREFAS.....	37
5.5. MECANISMO/S DE RECUPERACIÓN DA PROBA NON SUPERADA.....	37
6. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....	39
7. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	43
8. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....	47

0. PARÁMETROS LEGAIS:

Con base na lexislación aplicable, reflíctese a continuación a normativa de referencia:

- **Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).**
- **Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).**
- **Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).**
- **Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).**
- **Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).**
- **Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).**
- **RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, de 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.**
- **DECRETO 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia na Sección 3.ª Plan Xeral de Atención á Diversidade**
- **RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa.**

1-INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN:

O Concello de Noia

En canto á **estrutura socio-económica** de Noia, débese destacar que se tratadunha **comarca** de eminente carácter **urbano**, na que as actividades **agropecuarias** de subsistencia tenden a desaparecer fronte a un sector industrial, pesqueiro e, sobre todo terciario, en franco crecemento. O motor económico da vila noíesa está centrado en dous sectores: o sector servizos e o sector primario. No sector servizos destaca o comercio, xa que Noia é un pobo de tradición comercial: antigamente a Noia se a coñecía pola calidade das súas peles e os seus zapatos.

No **sector primario** a actividade económica por excelencia é o marisqueo, do cal viven numerosas familias. A actividade pesqueira da comarca localízase fundamentalmente nos portos de Noia, O Freixo, Portosín e Porto do Son, nos que ten a súa base unha importante flota artesanal e de litoral dedicada ao marisqueo e á pesca. En Noia, esta actividade concéntrase no porto de **Testal**, situado xunto á praia do mesmo nome, onde se encontran varios bancos marisqueiros. Os principais bivalvos que se capturan na ría son o **berberecho** e a **ameixa**, tanto a fina coma a babosa.

É o **sector terciario** o que maior porcentaxe de poboación ocupa, próximo xa ao 50%. A oferta de **servizos** localízase fundamentalmente na **vila de Noia**, seguida das de Portode Son e Outes. A actividade comercial, o transporte, sobre todo, as relacionadas co sector turístico son as que teñen unha maior importancia na economía da comarca, especialmente durante os meses de verán nos que se incrementa notablemente a súa poboación.

A pesar dá crecente importancia que o **turismo** está a ter nos últimos anos, este sector aínda non monopoliza a economía da localidade. Non obstante, existen diversos **establecementos hoteleiros dispersos** pola vila, así como numerosos bares e restaurantes.

Perspectivas socioeconómicas. As perspectivas socioeconómicas deberían pasar por ser as dun concello situado no entorno dun **territorio privilexiado**: o eixo atlántico, vertebrado pola autoestrada entre Ferrol e Tui. A Galicia moderna e do século XXI tenderá a concentrarse nesa extensa conturbación excelentemente comunicada externa e internamente, na que se situarán as dinámicas creativas máis importantes. Esta **situación de privilexio** debería influír de forma positiva no devir noiés, xa que o máis dinámico dos nodos do eixo, **Santiago de Compostela**, está situado a menos de 35 quilómetros de Noia. A nova vía de alta capacidade Brión-Noia, de máis de 17 Km. de lonxitude, constitúe o principal eixo de comunicación entre Noia e Santiago de Compostela.

A mellora das **comunicacións** e da **infraestrutura hoteleira**; a xestión e posta en valor do **patrimonio** cultural e da continuación do camiño de Santiago ata o mar, seguindo en sentido inverso o percorrido de romeiros medievais; a rehabilitación racional do casco histórico, cunha oferta de vivendas para primeira residencia e a recuperación e revitalización do espazo natural da ría e o seu entorno, son os primeiros pasos para desenvolver unha industria da cultura e do lecer, cun tecido empresarial dinámico e moderno, foco de atracción para reter ás novas xeracións e frear a tendencia migratoria.

Asemade, será preciso deseñar e aplicar programas para manter un **turismo continuo** e de calidade ao longo de todo o ano, máis aló da temporada de verán.

O carácter de **centro comarcal tradicional** con clara especialización comercial terá que afrontar as novas formas de comercialización con diversas alternativas de consumo, novas canles de comunicación, novas tecnoloxías e modalidades de compra.

Un pouco de Historia e Arte en Noia:

Noia é unha vila que conserva un dos mellores cascos antigos de Galicia. En documentos antigos figura a cidade de Noia coas súas dúas localidades ou barrios: a de Noela, onde agora está o barrio de Campo e o *Novium*, novo burgo amurallado coincidente co actual casco histórico. Ao converterse en residencia habitual do arcebispo Berenguel de Lendoira, recibiu favores como a construción da igrexa de Santa María e fortificación cunha muralla de doce portas con arcos oxivais e torres grandes. Todo iso foi demolido na súa maior parte durante o século XVIII. A Porta da Vila introdúcenos no conxunto histórico. A súa visita pode comezar polo templo de Santa María a Nova co seu cemiterio gremial e continuar polos templos de San Martiño e San Francisco. San Martiño, gótico galego da primeira metade do século XV, destaca pola súa fachada cun gran rosetón e porta ao estilo compostelán, con arquivoltas e xambas decoradas ricamente con esculturas como os doce anciáns con instrumentos musicais. No seu interior acapela de Valderrama cúbica sobre bóveda estrelada. No soar do antigo convento de San Francisco, edificio renacentista, construíuse a Casa Consistorial, aproveitando pezas doutros pazos e partes do convento.

A importancia do seu pasado queda reflectida na abundancia de pazos e casas señoriais. Fronte á igrexa de Santa María está o pazo barroco dos García Suárez ou Senra. Paga a pena contemplar a Casa da Xouba, o pazo Dacosta e Fornodo Rato. Na Praza do Curro, áchase o *Hospital de Sancti Spiritus*, que foi Colexio de Gramática no S. XVII. Modernista é o Coliseo Noela. De forte sabor mariñeiro son as rúas de soportais, usadas antano para gardar barcas.

Fontes:

- Webs do Concello de Noia
- “PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL DE NOIA. Documento de Aprobación Inicial”

A MATERIA DE ECONOMÍA DE 4º da ESO NO CONTEXTO EDUCATIVO DO CENTRO:

Atendendo ao marco xurídico establecido pola Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria é preciso reproducir o texto do ANEXO do DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da ESO e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, en relación coa materia de ECONOMÍA de 4º da ESO que asumimos na súa totalidade.

O mencionado texto sinala:

“A formación en economía faise necesaria nun contexto globalizado, no que as relacións entre os axentes económicos e sociais son cada día máis complexas.

A consideración do comportamento económico das persoas na procura da satisfacción das súas necesidades, así como da produción e da organización dos bens e os servizos necesarios, e da distribución dos recursos escasos facilitan a comprensión da realidade social.

Calquera persoa necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica utilizada por economistas e medios de comunicación para analizar eses feitos. O estudo da economía axuda a percibir e a coñecer o mundo, e posibilita analizar e afondar nas relacións humanas, facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na análise económica e empresarial, serve para potenciar destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de xeito crítico a sociedade. E contribúe tamén a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas á hora de indagar no coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o ambiente, etc. Proporciona importantes coñecementos matemáticos e estatísticos, habilidades de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir ideas e conclusións, con argumentos e evidencias empíricas, sentido da ética e respecto polo ser humano, así como unha intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo.

O enfoque empregado pola economía na resolución dos problemas sociais distínguese das restantes ciencias sociais. A materia de 4º de ESO distribúese en seis bloques que permiten o estudo da economía como ciencia e do papel dos axentes económicos. No bloque 1 ("Ideas económicas básicas") recóllense aspectos relativos aos principios económicos, á terminoloxía propia e á metodoloxía da ciencia económica. No bloque 2 ("Economía e empresa") analízase o papel e o funcionamento do/da axente de empresas na economía. O seguinte bloque ("Economía persoal") está dedicado ao estudo da transcendencia das decisións económicas na vida das persoas. O cuarto bloque ("Economía e ingresos e gastos do Estado") repasa o papel estatal no funcionamento económico a través da análise dos seus ingresos e gastos. No quinto bloque ("Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego") repásanse os aspectos máis salientables da economía financeira e a súa repercusión na actividade económica e o nivel de emprego. E para rematar, o bloque de "Economía internacional" fai un breve repaso do funcionamento do sector exterior da economía con especial fincapé nas repercusións da integración económica e a globalización. A materia de Economía de 1º de bacharelato emprega un esquema mixto de presentación, herdado de deseños curriculares anteriores e baseado principalmente na análise da economía como ciencia, do papel dos axentes económicos e do funcionamento das principais institucións económicas e os seus elementos. Estrutúrase en sete bloques: no

primeiro abórdase a o principal problema orixe da ciencia económica, a economía e a escaseza, continuando coa organización da actividade económica para estudar a estrutura dos sistemas económicos; nun segundo bloque ("A actividade produtiva") descríbese a produción como principal actividade económica; no terceiro ("O mercado e o sistema de prezos") repásase a principal institución na fixación de prezos e asignación de recursos; o seguinte bloque ("A macroeconomía") céntrase na medición da actividade económica e no estudo do mercado de traballo; no quinto ("Aspectos financeiros da economía") faise un repaso da vertente financeira da actividade económica; o sexto ("O contexto internacional da economía") aborda a análise do sector exterior e dos fenómenos de integración económica e globalización; e, finalmente, no bloque titulado "Desequilibrios económicos e o papel do Estado na económica", reflexiónase sobre o carácter cíclico da actividade económica e o papel do Estado para mitigar e corrixir os desequilibrios xurdidos do funcionamento económico.

A grande transcendencia social da economía queda reflectida na súa contribución ao fomento da mellora na calidade de vida, ao progreso e ao benestar social. Os coñecementos económicos teñen cada día máis valor, pola importancia de contar cunha cidadanía formada e pola relevancia dunha boa administración dos recursos públicos. O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, competencias lingüísticas e de comunicación, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, sociais e cívicas, así como sentido da iniciativa e espírito emprendedor."

2. RELACIÓN E CONCRECIÓN DOS: OBXECTIVOS; CONTIDOS; CRITERIOS DE AVALIACIÓN; ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE; COMPETENCIAS CLAVE:

Curricularmente, as competencias clave que guiarán a aprendizaxe e a súa avaliación son as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).**
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).**
- c) Competencia dixital (CD).**
- d) Aprender a aprender (CAA).**
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).**
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).**
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).**

A Consellería de Educación, no seu **Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29)**, establece o currículo da materia Economía de **4º da ESO**.

A continuación reproducimos o contido:

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Ideas económicas básicas				
<ul style="list-style-type: none"> - a - d - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B1.1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade. - B1.2. Principios na toma de decisións económicas. - B1.3. Escaseza, elección e 	<ul style="list-style-type: none"> - B1.1. Explicar a economía como ciencia social e avaliar o impacto permanente das decisións económicas na vida das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.1.1. Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de calquera economía, e comprende que 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	asignación de recursos. Custo de oportunidade.		<p>todas as eleccións supoñen renunciar a outras alternativas e que todas as decisións teñen consecuencias.</p> <p>▪ ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións.</p>	<p>▪ CAA</p> <p>▪ CD</p>
<p>▪ f</p> <p>▪ h</p> <p>▪ o</p>	<p>▪ B1.4. O método na economía: modelos económicos.</p> <p>▪ B1.5. Fronteira de posibilidades de produción.</p>	<p>▪ B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles.</p>	<p>▪ ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía.</p>	<p>▪ CCL</p>
			<p>▪ ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa.</p>	<p>▪ CAA</p> <p>▪ CSC</p>
			<p>▪ ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción.</p>	<p>▪ CD</p> <p>▪ CMC CT</p>
<p>▪ a</p> <p>▪ f</p>	<p>▪ B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación.</p>	<p>▪ B1.3. Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes de recursos e as necesidades.</p>	<p>▪ ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas.</p>	<p>▪ CMC CT</p> <p>▪ CSC</p>
			<p>▪ ECB1.3.2. Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno.</p>	<p>▪ CMC CT</p> <p>▪ CSC</p>
<p>▪</p>	Bloque 2. Economía e empresa			<p>▪</p>
<p>▪ a</p> <p>▪ b</p> <p>▪ e</p> <p>▪ m</p>	<p>▪ B2.1. A empresa e o/a empresario/a.</p> <p>▪ B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa.</p> <p>▪ B2.3. Clases de empresas.</p> <p>▪ B2.4. Formas xurídicas</p>	<p>▪ B2.1. Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades legais</p>	<p>▪ ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónas coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo.</p>	<p>▪ CM</p> <p>▪ CCT</p> <p>▪ CSIE E</p>

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	da empresa.	dos/das propietarios/as e xestores/as, así como as interrelacións das empresas no seu contorno inmediato.	<ul style="list-style-type: none"> ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas. ECB2.1.3. Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CD CSI EE CSC
<ul style="list-style-type: none"> a f e 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos. B2.6. Sectores da actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Analizar as características principais do proceso produtivo. 	<ul style="list-style-type: none"> ECB2.2.1. Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía. ECB2.2.2. Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades. 	<ul style="list-style-type: none"> CM C CT CSC CD CSC
<ul style="list-style-type: none"> e f 	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Identificar as fontes de financiamento das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ECB2.3.1. Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CM C CT
<ul style="list-style-type: none"> e f 	<ul style="list-style-type: none"> B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación. B2.9. Resultados da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio. 	<ul style="list-style-type: none"> ECB2.4.2. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> CD CM C CT

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> - a - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.10. Obrigas fiscais das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.5. Diferenciar os impostos que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.5.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.5.2. Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> - CSC
Bloque 3. Economía persoal				-
<ul style="list-style-type: none"> - d - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos. - B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.3. Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
<ul style="list-style-type: none"> - a - d - m 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.3. Planificación económico-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSI - EE

<ul style="list-style-type: none"> - a - f 	<p>B3.4. Aforro endebedamento. Os plans de pensións.</p> <p>- B3.5. Risco e diversificación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - B3.3. Expressar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC
<p>Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA</p>				
<p>Obxectivos</p>	<p>Contidos</p>	<p>Criterios de avaliación</p>	<p>Estándares de aprendizaxe</p>	<p>Competencias clave</p>
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC
<ul style="list-style-type: none"> - a - b - e - f - g 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.6. O diñeiro. - B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. - B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación. - B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CAA - CD
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación anteestas. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CD - CM - C - CT

<ul style="list-style-type: none"> - e - f - g 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida. - 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CCL - CM - C - CT
Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado				
Economía. 4º de ESO				
IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> - a - b - e - f - g - ñ 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esa distribución. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.1. Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións. 	<ul style="list-style-type: none"> - CM - C - CT - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.2. Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.3. Distingue nos ciclos económicos o comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> - CM - C - CT - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.4. Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC
<ul style="list-style-type: none"> - a - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.2. A débeda pública e o déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.2.1. Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así como a relación que se produce entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT
<ul style="list-style-type: none"> - a - c - d - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.3.1. Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT - CSC

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.2. Interpreta gráficos representativos da distribución da renda 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CM ▪ C ▪ CT
-	Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego			-
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Tipos dexuro. ▪ B5.2. Inflación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuro, inflación e desemprego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.1.1. Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos dexuro e inflación. ▪ B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias. 	<p>analizar as relacións entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes.</p>	<p>económicas e sociais.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.1.2. Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da economía. ▪ ECB5.1.3. Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de xuro, inflación e desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CM ▪ C ▪ CT ▪ CSC ▪ CD ▪ CM ▪ C ▪ CT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia. ▪ B5.6. Perspectivas da ocupación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Valorar opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ao desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.2.1. Describe as causas do desemprego e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. ▪ ECB5.2.2. Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego. ▪ ECB5.2.3. Investiga e reconece vieiros e tendencias de emprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CM ▪ C ▪ CT ▪ CSC ▪ CD ▪ CSC ▪ CAA ▪ CD

Bloque 6. Economía internacional				
<ul style="list-style-type: none"> - a - e - f - m 	<ul style="list-style-type: none"> - B6.1. Globalización económica. - B6.2. Comercio internacional. - B6.3. Integración económica e monetaria europea. - B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> - B6.1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no ambiente. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.1. Valora o grao de interconexión das economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.2. Explica as razóns que xustifican o intercambio económico entre países e que inflúen nel. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.3. Analiza e presenta acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e o comercio 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CSC
<p>Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA</p>				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			internacional.	
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.4. Recoñece e enumera vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CD - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.5. Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional, e analiza as posibilidades dun desenvolvemento sustentable. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC

2.1-OBXECTIVOS NA PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA DE 4º DA ESO

En relación coso obxectivos concretos da materia **Economía de 4º da ESO**, a tenor do sinalado no **art. 10 do Decreto 86/2015/** que determina os **Obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria**, serían os seguintes:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.2 CONTIDOS PREESTABLECIDOS NA PROGRAMACIÓN.

Os **CONTIDOS** concretos da materia **Economía de 4º da ESO**, segundo o sinalado no **Decreto 86/2015** serían:

❖ Bloque 1. Ideas económicas básicas

- B1.1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade.
- B1.2. Principios na toma de decisións económicas.
- B1.3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo de oportunidade.
- B1.4. O método na economía: modelos económicos.
- B1.5. Fronteira de posibilidades de produción.
- B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación.

❖ Bloque 2. Economía e empresa

- B2.1. A empresa e o/a empresario/a.
- B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa.
- B2.3. Clases de empresas.
- B2.4. Formas xurídicas da empresa.
- B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos.
- B2.6. Sectores da actividade económica.
- B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento.
- B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación.
- B2.9. Resultados da empresa.
- B2.10. Obrigas fiscais das empresas.

❖ Bloque 3. Economía persoal

- B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos.
- B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.
- B3.3. Planificación económica-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida.
- B3.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.
- B3.5. Risco e diversificación.
- B3.6. O diñeiro.
- B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.
- B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación.
- B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.
- B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.

❖ Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado

- B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado.
- B4.2. A débeda pública e o déficit público.
- B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda.

❖ Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego

- B5.1. Tipos de xuro.
- B5.2. Inflación.
- B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación.
- B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias.
- B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia.
- B5.6. Perspectivas da ocupación.

❖ Bloque 6. Economía internacional

- B6.1. Globalización económica.
- B6.2. Comercio internacional.
- B6.3. Integración económica e monetaria europea.
- B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade.

2.3-TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS COS SEUS ESTÁNDARES

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
Bloque 1. Ideas económicas básicas		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Economía como ciencia: actividade económica esociedade. ▪ B1.2. Principios na toma de decisións económicas. ▪ B1.3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo de oportunidade. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.1. Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de calquera economía, e comprende que todas as eleccións supoñen renunciar a outras alternativas e que todas as decisiónsteñen consecuencias.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. O método na economía: modelos económicos. ▪ B1.5. Fronteira de posibilidades de produción. 	SETEMBRO/ OUTUBRO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas. ▪ ECB1.3.2. Aplicarazoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicasdoseucontorno

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
Bloque 2. Economía e empresa		
<ul style="list-style-type: none"> - B2.1. A empresa e o/a empresario/a. - B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. - B2.3. Clases de empresas. - B2.4. Formas xurídicas da empresa. 	<p>NOVIEMBRE/ DICIEMBRE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.3. Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan.
<ul style="list-style-type: none"> - B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos. - B2.6. Sectores da actividade económica. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.2.1. Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.2.2. Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades.
<ul style="list-style-type: none"> - B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.3.1. Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación. ▪ B2.9. Resultados da empresa. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.4.2. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Obrigas fiscais das empresas. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.5.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles. ▪ ECB2.5.2. Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan aempresas.
Bloque 3. Economía persoal		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos. ▪ B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. ▪ ECB3.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado. ▪ ECB3.1.3 Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Planificación económico-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida. 	XANEIRO/ FEBREIRO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
		decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. ▪ B3.5. Risco e diversificación. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto. ▪ ECB3.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. O diñeiro. ▪ B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. ▪ B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación. ▪ B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. ▪ ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos. ▪ ECB3.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas. ▪ ECB3.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida. ▪

Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado		
Economía. 4º de ESO		
IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.1. Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.2. Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.3. Distingue nos ciclos económicos o comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.4. Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. A débeda pública e o déficit público. 	<p align="center">FEBREIRO/ MARZO</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.2.1. Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así como a relación que se produce entre eles.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.1. Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta.
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.2. Interpreta gráficos representativos da distribución da renda

Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego		
<ul style="list-style-type: none"> - B5.1. Tipos dexuro. - B5.2. Inflación. - B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación. - B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias. 	ABRIL/	<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.1.1. Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións económicas esociais. - ECB5.1.2. Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da economía.
Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
	MAIO	<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.1.3. Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de xuro, inflación e desemprego.
<ul style="list-style-type: none"> - B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia. - B5.6. Perspectivas da ocupación. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.2.1. Describe as causas do desemprego e valora as súas principais repercusións económicas esociais. - ECB5.2.2. Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego. - ECB5.2.3. Investiga e reconece vieiros e tendencias de emprego.
Bloque 6. Economía internacional		
<ul style="list-style-type: none"> - B6.1. Globalización económica. - B6.2. Comercio internacional. - B6.3. Integración económica e monetaria europea. - B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade. 	MAIO/ XUÑO	<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.1. Valora o grao de interconexión das economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos. - ECB6.1.2. Explica as razóns que xustifican o intercambio económico entre países e que inflúen nel.

2.5-PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

O alumnado na materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO**, durante o curso, será avaliado mediante **procedementos de avaliación continua** e **instrumentos de avaliación** que constaten e verifiquen os **mínimos esixibles** a dominar suficientemente polos discentes.

- Os **procedementos** da **avaliación** será os seguintes:
 - Probas escritas: baseadas nos estándares avaliados no currículo e nos mínimos esixibles.
 - Traballos individuais: propostas temáticas de ampliación dalgún elemento curricular.
 - Observación docente: observación diaria da evolución dos estándares de aprendizaxe curriculares.

3.CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DE ECONOMÍA

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato; neseu anexo II sinala que:

“os **métodos didácticos** débense **elixir** en función do que se **sabe** que é **óptimo** para alcanzar as **metas** propostas e en función dos condicionantes en que ten lugar o ensino.

A natureza da materia, as condicións socioculturais, a dispoñibilidade de recursos e as características dos alumnos e alumnas condicionan o proceso de ensino-aprendizaxe, polo que será necesario que o método seguido se axuste a estes condicionantes co fin de propiciar unha aprendizaxe competencial no alumnado” .

Polo tanto, o tratamento metodolóxico da materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO** débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe e a atención á diversidade.

A materia de **Economía de 4º da ESO** permite desenvolver **metodoloxías e estratexias activas** nas que o **traballo individual** e **cooperativo** estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de **materiais**, e integrando de xeito especial as **TIC**.

Ademais, a materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO** ten un alto **contido práctico**. A base é a **explicación inicial** do profesor, a **análise** dos feitos históricos concretas –aloes do entorno-, no que se require unha alta **participación do alumnado no posterior debate e intervencións dos alumnos**.

A **Metodoloxía** é de carácter **integral**, dando prioridade a unha **metodoloxía** que abrangan todos os **aspectos** que caracterizan cada **momento ou situación a tratar na materia de ECONOMÍA de 4º da ESO**, **contextualizando** os feitos, sen esquecer as **efemérides máis importantes** como referentes excepcionais do noso pasado.

3.1-ESTRATEGIAS METODOLÓXICAS.

En relación cos **Metodoloxía aplicable**, seguindo a normativa autonómica, temos o art. 11 do **Decreto 86/2015, do 25 de xuño**, onde se enumeran os **principios metodolóxicos** aplicables á **Educación Secundaria Obrigatoria**:

Con relación a materia de **Economía de 4º da ESO**, destacamos:

“Artigo 11. Principios metodolóxicos

1. Os centros docentes elaborarán as súas propostas pedagóxicas para esta etapa desde a consideración da atención á diversidade e do acceso de todo o alumnado á educación común. Así mesmo, arbitrarán métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan a aprendizaxe en equipo.

....

2. A metodoloxía didáctica neste etapa será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

3. Procurarase o traballo en equipo do profesorado co obxecto de

proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo.

4. No proxecto educativo e nas programacións didácticas fixaranse as estratexias que desenvolverá o profesorado para alcanzalos estándares de aprendizaxe avaliados previstos en cada materia e, de ser o caso, en cada ámbito, así como a adquisición das competencias.

5. A intervención educativa debe ter en conta como principio a diversidade do alumnado, entendendo que deste xeito se garante o desenvolvemento de todos/as os/as alumnos/as e mais unha atención personalizada en función das necesidades de cadaquén. Os mecanismos de reforzo, que se deberán pór en práctica tan pronto como se detecten dificultades de aprendizaxe, poderán ser tanto organizativos como curriculares.

6. Prestarase unha atención especial á adquisición e ao desenvolvemento das competencias, e fomentarse a correcta expresión oral e escrita, e o uso das matemáticas. De acordo co disposto no artigo 24.6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballarase en todas as materias.

7. Coa finalidade de promover a comprensión de lectura e de uso da información, dedicarse un tempo á lectura na práctica docente de todas as materias.

8. Promoverase a integración e o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula, como recurso metodolóxico eficaz para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.

9. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaranse as posibilidades que ofrecen as metodoloxías de proxectos, entre outras, así como os recursos e as actividades da biblioteca escolar.

....”

Coa intencionalidade da **aplicación** de **estratexias interactivas**, resulta preferible centrar o estudo nas **características esenciais** dos contidos e conceptos a tratar, así como na súa evolución, **a través da análise, comentario e estudo** dun número limitado de **contidos e feitos económicos significativos e salientables**

Para iso, seguimos o seguinte **guión** da **ACTIVIDADE FORMATIVA** durante o curso:

- Parte do **tempo principal** nas sesións de clase dedicarase a **exposición compartida e centrada** no marco xeral correspondente a cada temática concreta ou acontecemento económico e ao **comentario** de feitos significativos presentados ao alumnado en **soporte informático**. Posteriormente, en **grupo**, **análise**, **comparación** e **debate crítico participativo** e **motivador** sobre a **complexidade** dos feitos económicos e a súa **análise**.
- Elaboración de **traballos** de **recompilación** e **comentario de temas económicos da materia significativos** que se exporán na clase seguindo as pautas temporais e expositivas do temario. Uso de distintas fontes: periódicos, revistas especializadas, documentais TV, páxinas web especializadas
- **Planificación** da **percepción económica in situ**, mediante **visitas** a empresas, exposicións, conferencias, ...
- **Traballo continuado**, revisando materiais de clase e de actividades semanais de aplicación práctica dos alumnos. Se aconsellará o uso de páxinas web de contidos da materia, útiles para obter material e servir de fonte de consulta.

Entre as **estratexias aplicables** destacamos:

- 1 **Estratexia expositiva participativa**: Na **exposición inicial** dos contidos da materia, foméntase a **participación activa** do alumnado, fuxindo da **recepción pasiva**.
Promóvese o **diálogo interactivo** entre o alumnado e profesor.
- 2 **Estratexia referencial**: Procúrase a relación coa **realidade próxima** por medio dos Mas Media, recollendo novas de exposicións, actos e acontecementos relacionados co mundo da economía en xeral. O feito de estaren Noia, concello próximo a Santiago de Compostela dota de posibilidades: exposicións, conferencias, etc..
- 3 **Estratexia de indagación**: O obxectivo é facilitar a **asimilación** de **contidos**, hábitos, técnicas e métodos de traballo e estudo: traballos cortos de síntese, comentarios de feitos económicos concretos.
- 4 **Estratexia de intercambio e debate**: O fomento de **debates** e as **saídas** pola contorna buscan a **asimilación crítica** polo alumnado de valores e actitudes para a consecución de criterios e personalidade **propios**.

3.2-CRITERIOS METODOLÓXICOS.

En relación co exposto anteriormente, entre os **critérios** para elaborar e aplicar as **estratexias metodolóxicas** da materia de **Economía de 4º da ESO**, nesta proposta didáctica, destaca os seguintes:

- a) **Adaptación** ás características e **intereses** do alumnado de 4º da ESO, de acordo coas capacidades intelectuais individuais e colectivas propias da etapa.
- b) **Autonomía persoal**: incentivar a capacidade para aprender por si mesmo.
- c) **Actividade**: fomentar a participación na dinámica xeral da aula, con estratexias individuais e en grupo que fomenten a socialización.
- d) **Motivación e sensibilidade**: espertar o interese pola aprendizaxe.
- e) **Integración e interdisciplinidade**: exposición dos contidos cunha estrutura clara, establecendo interrelacións entre a Economía e a Historia do Mundo Contemporáneo ou doutras disciplinas: arte, linguas, cultura, ...
- f) **Funcionalidade**: fomentar a proxección práctica dos contidos e a súa aplicación ao contorno, co fin de asegurar a funcionalidade das aprendizaxes en dous sentidos: o desenvolvemento de capacidades para posteriores adquisicións e a súa aplicación na vida cotiá.
- g) **Variedade na metodoloxía**. Apréndese mellor con fórmulas diversas.

4. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Constátase que hoxe en día é posible o coñecemento da **Economía de 4º da ESO** a partir dos **recursos** que se atopan na **rede**. Estes **constituirán a base** dos **materiais didácticos**, xunto coa proxección de contidos en formatos apropiados ou dos documentos que analicen e expliquen os feitos históricos recollidos no currículo.

5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

No apartado 2 da programación establecéronse de xeito coordinado co currículo da materia de **Economía de 4º da ESO** os criterios de avaliación; neste apartado os presentamos separados por bloques:

5.1-CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR BLOQUES DE CONTIDOS:

Criterios de avaliación

Bloque 1. Ideas económicas básicas

- **B1.1. Explicar a economía como ciencia social e valorar o impacto permanente das decisións económicas na vida das persoas.**
- **B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles.**
- **B1.3. Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes derecursos e as necesidades.**

Bloque 2. Economía e empresa

- **B2.1. Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e xestores/as, así como as interrelacións das empresas no seu contorno inmediato.**
- **B2.2. Analizar as características principais do proceso produtivo.**
- **B2.3. Identificar as fontes de financiamento das empresas.**
- **B2.4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio.**
- **B2.5. Diferenciar os impostos que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais.**

Bloque 3. Economía persoal

- **B3.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.**
- **B3.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social.**
- **B3.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos.**
- **B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.**

- **B3.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.**

Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado

- **B4.1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esadistribución.**
- **B4.2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público.**
- **B4.3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda.**

Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego

- **B5.1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuro, inflación e desemprego, analizar as relacións entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes.**
- **B5.2. Valorar opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ao desemprego.**

Bloque 6. Economía internacional

- **B6.1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no ambiente.**

Os procedementos seguidos para avaliar os anteriores criterios serán a observación docente diaria na aula; as probas escritas (mínimo dúas trimestralmente) e o traballo ou traballos propostos individual ou grupalmente.

Terase en conta para a nota final a evolución ao longo do curso e a mellora paulatina nas capacidades e coñecementos que abrangue a materia.

5.2-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DA MATERIA

Para a determinación da cualificación da materia en cada avaliación, se terán en consideración os seguintes criterios:

- ✓ Os resultados das diferentes probas que se realicen sobre os temas e contidos de cada avaliación. Faranse un mínimo de dúas probas escritas por trimestre.

- ✓ Un traballo individual ou grupal de afondamento sobre algún dos contidos curriculares abordados durante o curso.

Ponderación na nota de avaliación:

As probas conxuntamente suporán 8/10 da nota da avaliación. É dicir, o 80 % da nota final, se establecerá pola nota media das probas escritas realizadas cada trimestre.

Os traballos trimestrais ponderarán 2/10, isto é, o 20% da nota final. De realizar varios traballos aplicarase a porcentaxe anterior sobre a media aritmética dos mesmos.

Ao remate de cada trimestre, realizarase unha proba de recuperación para o alumnado que non acadase o 5 na avaliación trimestral.

Avaliación final:

Será a nota media das 3 avaliacións parciais ou das recuperacións correspondentes (de ser o caso).

5.3-MATERIAIS DO CURSO:

- Os **materiais** imprescindibles do curso son:

-**Arquivos informáticos** do temario e actividades da materia de **Economía de 4º da ESO**. Subministrado polo departamento / profesor.

-**Libreta** de traballo tamaño folio.

-**Libro** de Economía . Editorial Santillana

- Outros materiais:**

Uso de **elementos** informáticos ou bibliográficos para o desenvolvemento de traballos e tarefas.

5.4. MECANISMO/S DE RECUPERACIÓN DA PROBA NON SUPERADA

Rematada a avaliación, é preciso **implementar reforzos** e **guías** aos alumnos/as que non superaron positivamente a avaliación coa subministración **de fichas de repaso**

.

5.5 AVALIACIÓN FINAL E EXTRAORDINARIA

- Avaliación final

A cualificación final será a nota media das 3 avaliacións ordinarias.

- Avaliación extraordinaria

A proba extraordinaria de Setembro constará dun exercicio escrito seguindo os criterios e modelos das probas realizados ao longo do curso.

6. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria no seu **Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29)**. No **Artigo 21.3** en relación coa **Educación Secundaria Obrigatoria** e no 33.4 para o Bacharelato, sinalase que:

“O profesorado avaliará tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerá indicadores de logro nas programacións didácticas.”

A reflexión e avaliación sobre a propia práctica docente é a mellor vía de formación e renovación permanente, feita con rigor e coa axuda de instrumentos válidos.

A **avaliación do proceso do ensino e a práctica docente** farase, na medida do posible, cunha periodicidade trimestral, coincidente coa avaliación. Pode ser mediante unha táboa de datos.

O Departamento fará uso dos seguintes indicadores (ou outros semellantes, extraídos do estudo de distintos programas dos que dispoña a Consellería de Educación, aplicados aos IES, ou que se fagan no centro de acordo co **Departamento de orientación**, para **avaliar o proceso do ensino e da práctica do profesorado da materia de Economía**:

INDICADORES:

A.-Preparación do ensino e da materia

- A.1.- Domina os contidos da materia e o marco curricular.
- A.2.- Coñece as características, coñecementos e experiencias do alumnado.
- A.3.- Domina a didáctica da materia.
- A.4.- Organiza os contidos e os estándares de aprendizaxe de maneira coherente co marcocurricular e as particularidades do alumnado.
- A.5.- As estratexias de avaliación son coherentes cos estándares de aprendizaxe, e permitendemostrar a todo o alumnado o aprendido.

B.- Creación dun ambiente propicio para a aprendizaxe

- B.1.- Establece un clima de relacións de aceptación, equidade, confianza, solidariedade e respecto.
- B.2.- Manifesta altas expectativas sobre as posibilidades de aprendizaxe e desenvolvemento de todos os seus alumnos.
- B.3.- Establece e mantén formas consistentes de convivencia na aula.
- B.4.- Establece un ambiente organizado de traballo e dispón os espazos e recursos en función das aprendizaxes.

C.- Ensino para a aprendizaxe de todo o alumnado

- C.1.- Comunica de forma clara e precisa os obxectivos e contidos da materia
- C.2.- As estratexias de ensino son coherentes, motivadoras e significativas para o alumnado
- C.3.- O contido da clase é tratado con rigorosidade conceptual e é comprensible para o alumnado.
- C.4.- Utiliza metodoloxías baseadas nas TIC.
- C.5.- Optimiza o tempo dispoñible para o ensino.
- C.6.- Promove o desenvolvemento do pensamento.
- C.7.- Avalía e recolle o proceso de comprensión e ampliación dos contidos por parte do alumnado.

D.- Responsabilidades profesionais como profesor

- D.1.- O profesor reflexiona sistematicamente sobre a súa práctica.
- D.2.- Constrúe relacións profesionais e de equipo cos seus compañeiros.
- D.3.- Asume responsabilidades na orientación do seu alumnado.
- D.4.- Propicia relacións de colaboración e respecto cos pais.
- D.5.- Manexa información actualizada sobre a súa profesión, o sistema educativo e normativa vixente.

- D.6.- Participa e comprométese con Proxecto Educativo do centro.
- D.7.- Organiza e participa nas actividades colectivas do centro.

OS INSTRUMENTOS PARA AVALIAR OS ANTERIORES INDICADORES PODERÍAN SER ALGÚNS DOS SEGUINTEs, SEGUNDO O CASO:

- Reflexión do profesorado sobre a súa práctica docente.
- Análise do cumprimento dos diversos aspectos da programación (obxectivos, contidos, metodoloxía, ...).**
- Análise dos resultados académicos.**
- Reunións entre o profesorado.**
- Enquisas persoais ou anónimas ao alumnado sobre diferentes aspectos**

Outros indicadores de logro do proceso de ensino tomados do modelo da Consellería podense os que a continuación detallamos:

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

De logro da práctica docente:

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

7. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

A **Consellería de Cultura, Educación e OU**, no seu **DECRETO 86/2015, do 25 de xuño**, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu **art. 7. Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo** sinala:

1. Para o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar, estableceranse as medidas curriculares e organizativas necesarias co fin de que poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias establecidas en cada etapa para todo o alumnado.

Entre estas medidas estableceranse aquelas que garantan que as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

*2. A escolarización do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo rexerase polos principios de normalización e inclusión, e **aseguraré a súa non-discriminación e a igualdade efectiva no acceso e na permanencia no sistema educativo.***

*3. A identificación e a valoración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e, de ser o caso, a intervención educativa derivada desa valoración, realizaranse do xeito máis temperán posible, nos termos que determine a consellería con competencias en materia de educación. **Os centros docentes deberán adoptar as medidas necesarias para facer realidade esa identificación, valoración e intervención.***

4. *Correspóndelle á consellería con competencias en materia de educación establecer as condicións de accesibilidade e deseño universal, e os recursos de apoio que favorezan o **acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais, e adaptar os instrumentos e, de serocaso, os tempos e os apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado.***

*A consellería con competencias en materia de educación, coa finalidade de facilitar a accesibilidade ao currículo, establecerá os **procedementos oportunos cando cumpra realizar adaptacións significativas dos elementos do currículo**, coa finalidade de atender o alumnado con necesidades educativas especiais que as precise. **Estas adaptacións realizaranse procurando o máximo desenvolvemento posible das competencias; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nas devanditas adaptacións.** En calquera caso, o alumnado con adaptacións curriculares significativas deberá superar a avaliación final para poder obter o título correspondente.*

5. *A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o **procedemento e nos termos que establece a consellería con competencias en materia de educación, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente.***

*Esta **flexibilización** poderá incluír tanto a **impartición de contidos e a adquisición de competencias propias de cursos superiores como a ampliación de contidos e competencias do curso corrente, así como outras medidas.***

6. *Os **plans de actuación, así como os programas de enriquecemento curricular adecuados ás necesidades do alumnado con altas capacidades intelectuais, que lle corresponde adoptar á consellería con competencias en materia de educación, permitirán desenvolver ao máximo as capacidades deste alumnado e terán en consideración o seu ritmo e o estilo de aprendizaxe, así como o do alumnado especialmente motivado pola aprendizaxe.***

No mesmo senso, o **DECRETO 229/2011, do 7 de decembro**, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia na **Sección 3.ª Plan Xeral de Atención á Diversidade** no seu **art. 10**, sobre o **Concepto** sinala:

O Plan Xeral de Atención á Diversidade *é o documento en que se articula a atención á diversidade a que se refire o artigo 121.2 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. Neste plan concretaranse todas as actuacións e medidas de atención á diversidade que un centro educativo diseña e desenvolve para adecuar a resposta educativa ás necesidades da totalidade do seu alumnado.*

Con base no sinalado na normativa, o **Departamento de Economía** no desenvolvemento curricular de cada materia, e na programación anual da mesma terá presente o **Plan Xeral de atención a diversidade** contido no **PEC** do centro.

O desenvolvemento do **principio de igualdade recollido na CE de 1978** e nas leis que a complementan, **atención á diversidade** debe entenderse, de acordo coa normativa vixente, como o conxunto de actuacións dirixidas a dar **resposta ás diferentes capacidades, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, situacións económicas, sociais, culturais, lingüísticas e de saúde** do alumnado, todo el merecedor da aplicación do **principio de igualdade de oportunidades** e, polo tanto, de atención ás situacións de partida educativa e formativa **diferenciadas e desiguais en orixe**.

Todas as **medidas** que se establezan oriéntanse a alcanzar os **obxectivos** e as **competencias** establecidas e réxense polos principios de calidade, equidade e igualdade de oportunidades, normalización, integración e inclusión escolar, igualdade entre mulleres e homes, non-discriminación, flexibilidade, accesibilidade e deseño universal, e cooperación da comunidade educativa.

Nas nosas aulas dáse unha crecente **complexidade**, non todos os alumnos/as poden seguir o mesmo ritmo de aprendizaxe, sexa polo desenvolvemento psicolóxico como por múltiples causas e **circunstancias persoais e sociais**.

No deseño das **MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**, sexan de reforzo ou específicas, atendendo ao caso, o Departamento fará uso de metodoloxías, adaptacións curriculares, actividades, instrumentos didácticos diferenciados e contemplados nos programas das materias, na normativa e no **Plan Xeral de atención a diversidade**.

A implementación das medidas farase en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás **necesidades e peculiaridades** que necesitan os alumnos.

O **Departamento de Economía**, no momento da detección de situación obxecto de atención estará á plena disposición do Departamento de **Orientación** e ao disposto no **Plan Xeral de atención a diversidade** contido no PEC do centro.

Non procederon, no **momento** de **elaboración** desta programación, o establecemento de medidas precisas na materia de **Economía** 4º da ESO, no presente curso, atendendo aos expedientes e prevencións do alumnado.

No aso de presentarse situacións de atención non previstas aplicaríanse as medidas que garanten que as condicións de desenvolvemento curricular adaptaranse as necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

- CONCRECIÓN DAS MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:

O esquema básico das **MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**, atendendo á normativa sería:

MEDIDAS ORDINARIAS E EXTRAORDINARIAS

A. MEDIDAS ORDINARIAS: Organizativas y curriculares

a) Organizativas

- Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula.

- a) Tempos diferenciados, horarios específicos, etc.

- b) Espazos diferenciados.

- c) Materiais e recursos didácticos diferenciados.

- Desdoblamento de grupos.

- Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula.

b) Curriculares

- Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, titoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.

- Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a.

- Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias.

- Programa específico para alumnado repetidor da materia.

- Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia.

B. MEDIDAS EXTRAORDINARIAS: Organizativas y curriculares

a) Organizativas

- Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL.

- De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).

- De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).

- Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.

b) Curriculares

- Adaptacións curriculares na materia.

- De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.

- Alumnado con flexibilización na escolarización.

- Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc.)

8. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

No artigo 4 do Decreto 86/2015, establécense os considerados elementos transversais que nesta programación didáctica teremos presente na elaboración dos distintos materiais e actividades:

1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da

violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

ANEXO COVID: adaptación da programación ao ensino a distancia.

Dada a evolución da situación sanitaria relativa á extensión da pandemia causada pola COVID-19, e tendo en conta a posibilidade de que se produza unha situación sobrevida que provoque que o ensino presencial pase a ser substituído por unha modalidade a distancia a presente programación adopta as seguintes medidas de adaptación.

A maioría dos apartados (competencias chave, obxectivos de aprendizaxe, estándares, temporalización, etc.) permanecen inalterados en relación á programación anteriormente descrita, non obstante os apartados de metodoloxía, materiais e recursos, así como o de avaliación veranse modificados atendendo á forma seguinte.

Concrecións metodolóxicas da materia no ensino a distancia.

O ensino a distancia obriga a adoptar unha forma totalmente telemática no proceso de ensino-aprendizaxe tendo as novas tecnoloxías un papel básico e esencial.

En tal sentido, e sendo comprensivos coas dificultades que certo alumnado poida ter para acceder aos medios dixitais necesarios para o seguimento da materia, tódalas sesións terán un carácter telemático, as cales adaptaranse ao cadro horario establecido pola dirección do centro.

As sesións teóricas realizadas por medios telemáticos farán uso de aplicacións gratuítas e facilmente accesibles para o alumnado, primando aquelas que a administración recomenda facer uso (caso de Webex). Igualmente o alumnado poderá comunicarse co profesor por medio do correo electrónico corporativo, onde poderanse atender as dúbidas puntuais tanto sobre os contidos teóricos como sobre as actividades prácticas formuladas.

Igualmente, farase uso da aula virtual do centro, onde se atopa aberto un curso específico para a materia e para cada grupo, onde o alumnado poderá atopar distintos materiais, onde se lle poderán formular tarefas e onde poderá entregalas no tempo e forma establecidos.

Materiais e recursos da materia.

Ademais dos descritos no apartado correspondente da programación, o alumnado na modalidade a distancia deberá facer uso de distintos materiais proporcionados polo docente por medios telemáticos, ben sexa por medio do curso habilitado na aula virtual, ben sexa por medio do correo electrónico. Nese sentido, e sempre sendo comprensivos coas dificultades que certo alumnado poida ter para conseguilos, o alumnado deberá dotarse dos dispositivos tecnolóxicos e das aplicacións dixitais necesarias para acceder aos materiais teóricos e prácticos facilitados polo docente.

Será tarefa do profesorado que imparte a materia localizar aqueles casos de alumnado que por distintas razóns non teña acceso a medios ou dispositivos telemáticos. Nese caso, intentarase axudar ao citado alumnado a que a Administración competente lle proporcione os medios necesarios para desenvolver o proceso de ensino-aprendizaxe telemático.

Se fose imposible conseguir tales medios, aquel alumnado afectado terá un seguimento vía telefónica da materia, contactándose con el/ela polo menos unha vez á semana -pero tantas como fose preciso- para resolver dúbidas, ofrecer explicacións, corrixir tarefas, ou calquer outro asunto que afecte ao proceso ensino-aprendizaxe.

Avaliación do alumnado. Procedementos de Avaliación e Criterios de Cualificación

Como criterios xerais ou de referencia de calificación para establecer as notas en cada unha das tres avaliacións trimestrais, na avaliación final de curso e na extraordinaria de setembro, propónse para a modalidade semi-presencial:

1. Exames (30%);
2. Presentación e elaboración de actividades e traballos individuais como en grupo (70%)

Recuperacións e probas extraordinarias

Recuperación de Avaliacións Pendentes

Realizarase unha proba de recuperación das avaliacións suspensas que terá lugar en xuño, realizándose neste caso, por medios telemáticos conforme ao procedemento que será establecido no seu momento. Para poder superar a materia o/a alumno/a deberá entregar como condición necesaria pero non suficiente as actividades requiridas ao longo de cada avaliación.

Os alumnos que non conseguiran aprobar, terán a oportunidade de recuperar a asignatura na proba extraordinaria de setembro.

Probas extraordinarias de setembro

Os alumnos poderán realizar unha proba extraordinaria das materias que non superaran na avaliación continua. Esta proba, que se celebrará nos primeiros días de setembro, será elaborada polos departamentos de coordinación didáctica responsables de cada materia, que tamén establecerán os criterios de calificación.